

мав би бути проведеним давно, але Україна не змогла його організувати. Але значення соціологічних обстежень буде значно зростати і має стати обов'язковим джерелом отримання даних для географів.

Барановський Микола Олександрович

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

РОЛЬ І ЗАВДАННЯ ГЕОГРАФІЙ В ОБҐРУНТУВАННІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ: КЕЙС ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Прикордонні території завжди належали до важливих об'єктів державної регіональної політики. В умовах війни проблеми та перспективи їхнього розвитку набувають особливої актуальності. Якою має бути стратегія розвитку цих територій на найближчу перспективу, що потрібно зробити на загальнодержавному та регіональному рівнях, аби ці території не перетворилися на «демографічну» та «економічну» пустелю? Пошук відповіді на ці запитання є одним із тих нових завдань, які постали перед географічною наукою в умовах війни і які не втратять своєї актуальності в повоєнний період.

Окремі території Чернігівської області зазнали часткової окупації вже в перший день повномасштабного вторгнення росії. Активний спротив Збройних сил України змусив країну-агресора відступити за межі Чернігівщини. Однак поселення прикордонних з росією територіальних громад досі зазнають постійних обстрілів, що змушує їх мешканців переселятися на більш безпечні території. У цих малолюдних поселеннях затухає економічне життя, ускладняється доступ населення до базових послуг, що загалом формує передумови для втрати державою соціального контролю над цими територіями. Нині до територій з безпековими обмеженнями для розвитку належить 14 громад Чернігівської області. Вони або безпосередньо межують з росією чи білоруссю, або частково чи повністю розміщуються у 30-км зоні доступності до державного кордону України. Загалом прикордонні громади займають майже третину області, в них проживає кожен п'ятий мешканець регіону, вони є найпроблемнішими територіями Чернігівщини.

Життя в умовах воєнного стану потребує пошуку нових інструментів регіональної політики для підтримки тих територій, для яких сусідство з країною-агресором є джерелом постійної загрози. Йдеться як про Чернігівську область загалом, так і про її прикордонні територіальні громади. Вже зараз зрозуміло, що Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року потребує кардинального оновлення, оскільки: по-перше, погіршилося географічне положення регіону; по-друге, фактично втратили свій статус міжнародні транспортні коридори (Київ-Москва, Київ-Санкт-Петербург, Чернігів-Гомель,

Бахмач-Сновськ-Гомель); по-третє, знизилася інвестиційна привабливість регіону та ускладнилися умови для розвитку бізнесу.

Для активізації відбудови регіону Чернігівська ОВА розробила законопроект зі створення спеціальної економічної зони, який досі не отримав підтримки з боку вищого законодавчого органу країни. На рівні управлінських структур області немає чіткого бачення розвитку найбільш відсталої в економічному плані північно-східної частини регіону. Відсутнє також розуміння планів розвитку регіону, окремих територіальних громад в умовах втрати областю головних транзитних функцій.

До розв'язання окреслених проблем розвитку Чернігівської області, її прикордонних територій мають долучитися представники географічної науки. Корисними та актуальними будуть їхні напрацювання щодо: 1) оновлення стратегії сталого розвитку регіону на період до 2027 року; 2) розроблення планів відновлення та розвитку територіальних громад; 3) формування концепції розвитку північно-східного субрегіону області; 4) розроблення стратегії розвитку прикордонних територій; 5) визначення управлінських, податкових і фінансових інструментів для активізації розвитку бізнесу та залучення інвестиційних ресурсів.

Заблотовська Наталія Василівна, Кондурян Владислав Ярославович

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

НОВІ ВИКЛИКИ ПЕРЕД ФАХІВЦЯМИ ІЗ ГЕОДЕМОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження населення в усі часи було важливим напрямом географічних досліджень. Саме через кількісні та якісні характеристики мешканців науковці могли чітко оцінити загальні тенденції, що відбуваються в суспільстві. Надто, коли дані характеристики ми оцінюємо у просторовому відношенні, в розрізі найнижчих адміністративних складових. Зрозуміло, що така складна система як геодемографічний процес потребує ґрунтового розуміння особливостей його формування та, що не менш важливо, широкої статистичної бази даних. Такі передумови стояли перед географами у мирні часи, а з початком активної фази військової агресії вони лише посилилися додатковими ускладнюючими факторами.

Геодемографічні дослідження – один із напрямків суспільної географії котрий з одного боку дасть найболючіші результати, а з іншого – відіграє роль фундаменту для подальшого соціально-економічного відновлення держави. Враховуючи, і без того депопуляційні процеси які фіксувалися в Україні останні десятиліття, наразі ми можемо лише здогадуватися про прямі та приховані демогеографічні втрати. Серед них і зростання смертності та її невраховані показники, і примусова міграція та депортація із непередбачуваними перспективами